

„Nejen existovat, ale i žít...“

Duševní onemocnění a veřejnost – Proč se mluví o transformaci péče

Podle výzkumu Národního ústavu duševního zdraví prožije duševní onemocnění nebo potíže v České republice každý rok přibližně 20 % obyvatel. Velká část populace žije se svým duševním onemocněním osamoceně, aniž by to její okolí vědělo. Lidé své onemocnění před svým okolím často skrývají. Mají strach z toho, aby nebyli označeni za blázna, který nemá ve společnosti místo a má být ze společnosti vyloučen nebo izolován. Onemocnění se tak stává stigmatem.

Toto **stigma** u nás posílilo i v minulém období. Lidé s duševním onemocněním nebyli na veřejnosti žádoucí. V době osvícenství byly v habsburské monarchii pro lidi se znevýhodněním budovány „léčebné ústavy“, za komunismu k tomuto účelu sloužily například znárodněné šlechtické rezidence, často ve vyloučených lokalitách, aby tito lidé nebyli vidět. Právě proto, že lidé s duševním onemocněním v takto vyloučených lokalitách dodnes žijí, většinová společnost se s nimi setkává jen výjimečně, a proto se jich – celkem pochopitelně – bojí.

Společnost postupně uznala běžná lidská práva, která zahrnují i právo na normální život osobám s tělesným a mentálním postižením. **Nyní je tématem právo na normální život pro lidi s duševním onemocněním.** Vstříc tomu jde jednak systém státem garantované sociální podpory (příspěvek na péči, invalidní důchody, možnost práce na chráněném pracovním trhu atd.), ale také pokroky v léčbě duševních onemocnění. Proti období před sto lety dnes v psychiatrii existuje na většinu onemocnění účinná medikace s dlouhodobým účinkem. Ukazuje se, že bariérou pro zotavení lidí s duševním onemocněním, kteří žijí v ústavních podmínkách mimo běžné prostředí, není až tak duševní nemoc samotná, ale dlouhodobé setrvávání v izolaci bez kontaktů s běžnou společností. Proto většina zemí západní Evropy v posledních desetiletích minulého století nastoupila proces změny ústavních služeb ve služby v běžném prostředí (tzv. proces deinstitucionalizace). A proto také probíhá proces **transformace sociálních služeb** i v České republice.

Emin zámek a jací lidé zde žijí?

Emin zámek poskytuje sociální a zdravotní služby lidem s duševním onemocněním. Prakticky je Emin zámek oplocený jednopatrový objekt v lese, vzdálený 3 kilometry od nejbližší obce. Padesát čtyři převážně starších mužů (věkový průměr je 60 let) zde žije ve vícelůžkových pokojích se dvěma společnými záchody na chodbě. Obyvatelé zde trpí nedostatkem soukromí.

Asi třetina lidí, která zde pobývá, potřebuje ošetrovatelskou péči a podporu i při běžných denních činnostech. Na ostatních klientech Emína zámku byste jejich znevýhodnění při běžném kontaktu nerozeznali. Nesou si s sebou ale často těžké a spletité životní příběhy spojené s odmítáním, osamocněním a s pocitem bezvýchodnosti. Někteří z nich měli potíže s alkoholem (stejně jako cca 1 milion obyvatel ČR), řada z nich má zkušenost s duševním onemocněním (např. schizofrenií), ale jejich nemoc je zaléčená a procházejí zotavením, někteří prostě jen nemají kam jít. Všichni klienti zámku mají také nastavenou odpovídající léčbu. O „nebezpečnosti“ mužů z Emína zámku svědčí mj. také to, že v přímé péči na zámku pracují nyní výhradně ženy.

Každopádně tito lidé jsou schopni žít a pohybovat se v normálním prostředí, pracovat, nakupovat a věnovat se svým koníčkům.

Transformace Emina zámku a zotavení lidí s duševními poruchami

Transformace sociálních služeb je souhrn změn v poskytování sociální služby, jehož výsledným stavem je, aby péče o člověka probíhala v přirozeném prostředí, a tím došlo ke snižování ústavních kapacit. Pomoc je zajišťována prostřednictvím různých druhů sociálních služeb, které jsou vzájemně provázané, aby maximálně efektivně reagovaly na potřeby osob s postižením.

Přestěhováním lidí s duševním onemocněním do komunitních služeb se otevřou nové možnosti k jejich **zotavení ze zaléčené nemoci**. Tento proces, na jehož konci je každodenní život v běžné společnosti, vyžaduje profesionální podporu a čas. **Trend poskytování sociálních služeb je obecně co nejdříve klienta vrátit do běžného života** nebo mu alespoň ponechat co největší podíl rozhodování o sobě a odpovědnosti za sebe sama. U našich klientů bude ve většině případů reálný posun do běžného života, což konkrétně znamená chodit do práce, postarat se co nejvíce o sebe a mít běžné vztahy s místní komunitou. Zkrátka tito klienti mohou být dobrým sousedem, pracovníkem, dobrovolníkem nebo účastníkem veřejných akcí, členem spolků apod.

Co se týče stavební části transformace, je nutná výstavba komunitních služeb. Emin zámek je památkově chráněn, tzn. jeho přestavba na důstojnější podmínky k bydlení, a hlavně možnosti začlenění, nejsou možné. I z těchto důvodů **Jihomoravský kraj rozhodl, že Emin zámek bude transformován úplně** a služba stávající prostory zámku opustí.

V rámci této transformace vznikne ve znojenském okrese několik komunitních pobytových služeb pro 4–6 lidí v jedné domácnosti dle potřebné míry podpory.

V obci Šanov půjde o tři domácnosti, tzn. tři rodinné domky, každý pro 6 klientů, na společném pozemku. U domků vznikne také centrum denních aktivit – prostor pro rozličné tvůrčí, kulturní i společenské aktivity, včetně programů otevřených široké veřejnosti.

V obci Hevlín chystáme tři domky pro celkem 12 klientů. Dva domky budou stát na začátku obce ve směru od Hrabětic vpravo, třetí domek bude stát za hotelem Zetocha u rybníka.

Ve Znojmě plánujeme vznik 3 domácností chráněného bydlení v běžné zástavbě bližšího centra města. Další 3 domácnosti pro 12 klientů bychom rádi otevřeli v oblasti Moravskokrumlovska.

Rádi se setkáme a zodpovíme dotazy

Pokud máte jakékoliv dotazy nebo chcete navštívit náš zámek a poznat naše klienty, neváhejte kontaktovat naše sociální pracovníky mailem nebo telefonicky na těchto kontaktech:

Roman Letocha, tel: 725 079 508, mail: letocha@eminzamek.cz

Jana Hanušková, tel. 601 087 626, mail: hanuskova@eminzamek.cz

Adéla Pálínkášová, tel: 728 960 396, mail: palinkasova@eminzamek.cz

Pevná linka: 515 229 868.

Je možné kontaktovat přímo ředitele organizace:

Mgr. Ing. Vít Janků, mail: 604 281 689 reditel@eminzamek.cz.